



RAADSVOORSTEL

ter besluitvorming in de raad

Zaaknummer	508465	Datum Raadsvergadering	07-07-2025
Onderwerp	RES Herijking	Datum commissievergadering	23-06-2025

Portefeuillehouder Wethouder W. van Wikselaar

Raadscommissie Ruimte

Voorstel

1. De RES Herijking regio Utrecht (inclusief bijlagen) vast te stellen.

Kernboodschap

De Regionale Energie Strategie regio Utrecht (voorheen RES U16) is een samenwerkingsverband van 16 gemeenten, de provincie en 4 waterschappen. Het is één van de dertig energieregio's in Nederland waarin wordt samengewerkt in de energietransitie en bijgedragen aan het behalen van de eigen en landelijke doelstellingen.

In 2021 werd over de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) besloten door 16 gemeenten, 4 waterschappen en provincie Utrecht. De Montfoortse gemeenteraad heeft destijds besloten de RES 1.0 niet vast te stellen.

De deelnemende overheden geven zelf uitvoering aan de RES, met regionaal overleg en ondersteuning. Er zijn geen bevoegdheden overgedragen. De RES 1.0 bevatte naast inhoudelijke kaders ook de afspraak met regelmaat een geactualiseerde versie van de RES aan de volksvertegenwoordigingen voor te leggen. In uitvoering van deze afspraak heeft de Stuurgroep RES voorliggende RES Herijking opgesteld.

De RES Herijking is een actualisatie van de RES 1.0 en vervangt deze.

Bijlage(n)

Bijlage 1: RES Herijking, inclusief bijlagen

Aanleiding

De Regionale Energie Strategie regio Utrecht (voorheen RES U16) is een samenwerkingsverband van 16 gemeenten, de provincie en 4 waterschappen. Het is één van de dertig energieregio's in Nederland waarin wordt samengewerkt in de energietransitie en bijgedragen aan het behalen van de eigen en landelijke doelstellingen. In 2021 werd over de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) besloten door 16 gemeenten, 4 waterschappen en provincie Utrecht. De deelnemende overheden geven zelf uitvoering aan de RES, met regionaal overleg en ondersteuning. Er zijn geen bevoegdheden overgedragen. De RES 1.0 bevatte naast inhoudelijke kaders ook de afspraak met regelmaat een geactualiseerde versie van de RES aan de volksvertegenwoordigingen voor te leggen. In uitvoering van deze afspraak heeft de Stuurgroep RES voorliggende RES Herijking opgesteld.



De RES Herijking is een actualisatie van de RES 1.0 en vervangt deze. De RES Herijking bevat een groot aantal links en pop-ups. Deze bieden verdiepende informatie. Beleidskeuzes en kaderstelling staan altijd in de hoofdtekst, nooit achter een link.

Beknopte inhoud van de RES Herijking:

Energiesysteem

Zonder voldoende energie is het moeilijk wonen en werken. Bij de RES 1.0 lag de focus sterk op het vastleggen van een (regionale) ambitie voor elektriciteitsopwekking. Vier jaar verder kraakt het energiesysteem. Met congestie op zowel opwek als afname in het grootste deel van de regio tot in ieder geval 2029. Het elektriciteitsnet kan de groei niet bijhouden. Netbewust ontwikkelen van nieuwe woon- en werklocaties en bij verduurzamen van de gebouwde omgeving is nodig. En ook bij opwekprojecten wordt gekeken naar netbewuste slimme oplossingen. Regionale samenwerking kan bijdragen aan het verkleinen van het probleem van netcongestie en het beperken van de afhankelijkheid van de regio van andere schaalniveaus. Nu en voor de toekomst. De RES Herijking begint daarom bij een beschrijving van het energiesysteem. Vanuit die context wordt de rol van de RES beschreven op de thema's warmtetransitie en elektriciteitsopwekking.

Warmtetransitie

Voor de warmtetransitie is in het Klimaatakkoord afgesproken dat in 2050 woningen van het aardgas zijn. In de hele regio gaat het om een kleine 330.000 woningen. De opgave is groot en complex en nog niet alle randvoorwaarden zijn passend, maar stilstaan is geen optie. Elke gemeente heeft de regie op haar eigen warmtetransitie, eind 2026 moet iedere gemeente een warmteprogramma hebben vastgesteld. De RES Herijking zet in op samenwerking, ondersteuning, kennisdeling en afstemming maar bevat geen tussentijdse gezamenlijke kwantitatieve doelen. Samen werken we aan concrete warmteprogramma's, waarin energiebesparing en het benutten van de aanwezige duurzame warmtebronnen centraal staan. Zo proberen we tot betrouwbare en betaalbare duurzame warmteoplossingen te komen.

Elektriciteitsopwekking

Ten aanzien van elektriciteitsopwekking is er regionaal veel gebeurd de afgelopen jaren. Grootschalig zon op dak is ruim verdubbeld. Hetzelfde geldt voor grootschalige opwek met zonnepanelen en windmolens. In totaal is ruim de helft van de opgave voor 2030 (1,8 TWh) gerealiseerd of zit in de pijplijn. Realisatie van de ambitie voor 2030 vraagt onverminderde inzet van de deelnemende overheden. De regionale ondersteuning richt zich op het oplossen van belemmeringen, met aandacht voor het toekomstig energiesysteem van de toekomst.

Na 2030

De RES Herijking bevat geen regionale kwantitatieve ambitie voor elektriciteit of warmte voor de periode na 2030. De bestaande netcongestie laat zien dat voor nieuwe zoekgebieden integratie met het energiesysteem essentieel is. Daarnaast speelt synergie met ruimtelijke ontwikkelingen een belangrijke rol. Steeds duidelijker wordt dat nabijheid van voldoende opwek een randvoorwaarde is voor de ontwikkeling van nieuwe woon- en werkgebieden en de verduurzaming van bestaande gebieden en transport. Daarom zullen er subregionale scenario's worden uitgewerkt voor de (middel)lange termijn die inzicht geven in de samenhang van de energievraag van ruimtelijke ontwikkelingen met mogelijkheden voor elektriciteitsopwekking. In de volgende RES (2029) nemen we op wat we gezamenlijk willen en wat nodig is na 2030.

Belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de RES 1.0

De RES Herijking is in lijn met besluiten van uw raad de afgelopen periode. De belangrijkste veranderingen ten opzichte van de RES 1.0 uit 2021 voor onze gemeente zijn:

- Onze bijdrage aan de regionale ambitie voor 2030 is hetzelfde gebleven. Uw geactualiseerde kwantitatieve doelstelling is niet meegenomen in de RES Herijking.



- De Lopikerwaard-doelstellingen zijn per gemeente uiteengezet.

Gewenst resultaat

Met de RES samenwerking beogen we de CO₂-uitstoot in de RES regio Utrecht te beperken vanuit de eigen klimaatambities van de deelnemende overheden en bij te dragen aan de landelijke doelstelling van 55% reductie van CO₂-uitstoot in 2030 en 95% in 2050. Daarnaast dragen de warmtetransitie en opwek bij aan de toekomstige energievoorziening. De RES Herijking is een actualisatie van de RES 1.0 en vervangt deze.

Argumenten / Toelichting

1.1 RES Herijking is afspraak uit RES 1.0

De RES Herijking is de uitwerking van de afspraak in de RES 1.0 met regelmaat een geactualiseerde versie om goed zicht te houden op de voortgang, ontwikkelingen en rekening te houden met ruimtelijke opgaven en omstandigheden die de voortgang kunnen beïnvloeden. Aanvankelijk zou in 2023 een herijkte RES worden aangeboden, dat tijdpad is destijds onhaalbaar geworden door invoering van een plan m.e.r.-plicht.

1.2 De RES Herijking biedt handvatten voor een meer integrale benadering van het energiesysteem
Netcongestie maakt dat de komende jaren de aansluitbaarheid van opwekprojecten beperkt is. De RES Herijking zet in op een meer integrale benadering van het energiesysteem gericht op mogelijkheden voor combinatie met afname. In de warmtetransitie maakt netcongestie het moeilijker de warmtevraag op korte termijn te elektrificeren. We zetten in op het benutten van (boven)lokale duurzame warmtebronnen en kijken we in toenemende mate naar de combinatie van warmteoplossingen, elektriciteitsbehoefte en mogelijkheden voor opslag en opwek van energie.

1.3 De RES Herijking is een tussenstap in een permanente opgave voor het klimaatbeleid tot 2050
De RES regio Utrecht maakt onderdeel uit van het Klimaatakkoord, het Nationaal Programma RES en het Nationaal Programma Lokale Warmte. Deze programma's hebben tot doel bij te dragen aan de landelijke doelstellingen voor CO₂-reductie van 95% in 2050. De RES Herijking is een tussenstap in een programma bedoeld om over een lange periode sturing te geven aan de energietransitie.

1.4 Invulling van onze eigen klimaatambities

De RES Herijking is onderdeel van onze activiteiten om onze lokale ambitie te realiseren. Door de uitvoering gedeeltelijk in regionaal verband te doen, kunnen we kennis en kunde van onze partners benutten en afstemmen waar de opgave gemeentegrens overstijgend is.

1.5 In de RES Herijking worden onze eigen realisatie en beleid van de afgelopen jaren onderdeel van het geheel.

Sinds de RES 1.0 hebben we meerdere besluiten genomen. De belangrijkste zijn het vaststellen van het WVG Energielandschap, de Transitievisie Warmte en de actualisatie van het Toets- en afwegingskader voor grootschalige opwek van duurzame elektriciteit. In de RES Herijking zijn deze besluiten, met uitzondering van uw meest recente besluit meegenomen ten behoeve van een actueel regionaal beeld.

1.6 Netcongestie verzachten

Als meest concurrerende regio van Europa groeit de regio, zowel wat betreft bedrijvigheid als het aantal mensen dat hier wil wonen. Gecombineerd met technologische ontwikkelingen en de ambitie om CO₂ uitstoot te beperken, zijn dat drie redenen waardoor het energiesysteem aan het veranderen is en het elektriciteitsnet de groei niet kan bijhouden. Om de effecten van netcongestie nu te verzachten én om problemen in de toekomst voor te zijn is netbewust ontwikkelen nodig. Samenwerking in de RES kan bijdragen aan het verkleinen van het probleem van netcongestie en het beperken van de afhankelijkheid van de regio van hogere schaalniveaus.



1.7 Ruim de helft van de opwekambitie gerealiseerd en in pijplijn, overige onderbouwing geconcretiseerd

In de RES 1.0 spraken we af regionaal 1,8 TWh elektriciteit op te wekken in 2030 met windmolens, zonnevelden en grootschalig zon-op-dak. Meer dan de helft van de ambitie is gerealiseerd en in de pijplijn. De RES Herijking bevat de onderbouwing voor de realisatie van het resterende deel. Voor onze gemeente betekent dat in ieder geval 43,8 GWh en daar geven we uitvoering aan met het door u vastgestelde Toets- en afwegingskader en zoekgebieden windenergie. U geactualiseerde lokale ambitie is hoger dan in het in 2021 in de RES 1.0 vastgestelde Lopikerwaard-bod is opgenomen.

1.8 De RES is onderdeel van het IRP van de U10

De RES vormt het energiedeel van het Integraal Ruimtelijk Perspectief van de U10. De inhoud van de RES Herijking wordt betrokken bij de verdere adaptieve realisatie van het IRP. U heeft in 2021 het IRP vastgesteld zonder het deel dat betrekking heeft op de RES 1.0.

1.9 Duidelijkheid en richting voor stakeholders en bewoners

Vaststelling van de RES Herijking biedt duidelijkheid aan inwoners, ontwikkelaars, bedrijven en andere betrokkenen over de koers en verwachtingen op het gebied van het energiesysteem, opwek en warmte.

1.10 In het PlanMER zijn alle zoekgebieden milieutechnisch onderzocht, gezamenlijke realisatie 1,8 TWh is haalbaar

Alle zoekgebieden (54) zijn milieutechnisch onderzocht in het PlanMER. Het gaat om milieucriteria zoals leefomgeving, ecologie, landschap, cultuurhistorie, veiligheid en energieopbrengst. Het PlanMER bevat waardevolle informatie voor de nadere uitwerking van specifieke zoekgebieden en de vergunningverlening. Uit het onderzoek blijkt dat alle onderzochte gebieden realiseerbaar zijn waarbij voor de meeste zoekgebieden wel milieutechnische aandachtspunten gelden. Realisatie van 1,8 TWh opwek binnen de gebieden is realistisch. De commissie MER heeft een advies uitgebracht op het milieuonderzoek wat nog heeft geleid tot verduidelijking en verdieping op onderdelen.

Kantttekeningen en alternatieven

1.1 Realisatie is mede afhankelijk van inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en medeoverheden

De RES Herijking geeft aan hoe we in de regio samenwerken in de energietransitie. De realisatie van de ambities en doelen blijft echter afhankelijk van het handelen en de keuzes van inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en medeoverheden. Wij stemmen onze aanpak daarop af, bevorderen draagvlak en vragen van medeoverheden om de juiste condities te creëren.

1.2 Wet- en regelgeving in ontwikkeling

Nu de problemen in het energiesysteem sterk toenemen is de maatschappelijke sturing op het systeem in beweging. Overheden krijgen en pakken weer meer verantwoordelijkheid in het energiesysteem. Daarbij is ook wet- en regelgeving in ontwikkeling, denk aan de Wet Collectieve Warmte, windnormen of de verdere implementatie van de zonneladder in de provinciale omgevingsverordening. De RES Herijking is opgesteld naar de huidige inzichten maar de uitvoering zal natuurlijk meebewegen met de ontwikkelingen.

1.3 RES Herijking bevat maar beperkt echt nieuwe kaderstelling

In de RES Herijking wordt richting gegeven aan de regionale samenwerking maar wordt beperkt nieuwe kaderstelling toegevoegd. Met name zijn de besluiten samengebracht die de deelnemende overheden als bevoegd gezag de afgelopen jaren hebben genomen. Denk aan vergunningverlening van zonnevelden en het afval en toevoegen van zoekgebieden. Vaak heeft het bevoegd gezag daarmee al het beleid



vastgelegd. In de RES samenwerking zijn geen bevoegdheden overgedragen. Door het bevoegd gezag vastgesteld beleid wordt daarom niet automatisch aangepast door een afwijkend besluit van een andere deelnemer over de RES Herijking.

1.4 Besluitvorming windontwikkeling provincie Utrecht

De provincie is het bevoegd gezag voor wind vanaf 5 MW (wordt 15 MW bij inwerkingtreding energiewet). In januari 2024 heeft zij besloten van deze bevoegdheid gebruik te maken en het is daarmee geen beleidskeuze meer. In de RES Herijking is dit als actualisatie meegenomen, op eenzelfde wijze als andere besluiten van bevoegd gezagen, om zo een totaalbeeld van de duurzame elektriciteitsopwekking in de regio weer te geven.

1.5 NP RES en NPLW gaan per 1 januari 2026 op in het NP Energiesysteem

Vanaf 1 januari 2026 zullen het NP RES en het NPLW opgaan in een nieuw te vormen Nationaal Programma Energiesysteem (NP ES) (interbestuurlijke samenwerkingsagenda energiesysteem, KGG, VRO, VNG, IPO en UvW, dec.'24). Dit heeft echter geen invloed op de inhoudelijke doelen en ook de structuur met regio's wordt voortgezet.

Financiën

Dit besluit heeft geen financiële consequenties.

Juridische gevolgen

De RES Herijking heeft na vaststelling de juridische status van 'vrijwillig programma' onder de omgevingswet.

Onderliggend aan de concept RES Herijking is een plan m.e.r. uitgevoerd. Het planMER is een bijlage bij de RES Herijking en is als zodanig ook ter inzage gelegd. Het planMER geeft inzicht in de milieueffecten van de 54 zoekgebieden, maar bevat zelf geen besluit of kaderstelling.

De RES samenwerking heeft geen juridische status en de RES heeft niet geleid tot verandering van de bevoegdheidsverdeling tussen de verschillende overheidslagen. Zo zijn gemeenten het bevoegd gezag voor zonneparken tot 50 MW en windparken tot 5 MW (15 MW in de nieuwe Energiewet). De provincie is het bevoegd gezag voor windinitiatieven tussen de 5 en 100MW. De governance van de RES is hiermee in lijn en onveranderd ten opzichte van de RES 1.0.

Planning en aanpak

Na besluitvorming in alle 21 parlementen bespreekt de Stuurgroep de uitkomst en bepaalt koers hoe hier gezamenlijk mee om te gaan. U wordt hierover zo spoedig mogelijk geïnformeerd.

Na vaststelling zetten wij ons, net als de anderen, in om de benodigde besluiten te nemen en de vergunningen te verlenen om de RES Herijking te realiseren. Zo maken we de eigen en gezamenlijke ambities waar. Regionaal wordt dit ondersteund op basis van het (vigerende) regionaal uitvoeringsprogramma.

Uiterlijk in 2029 wordt de parlementen opnieuw een geactualiseerde RES voorgelegd waarin de ontwikkelingen zijn samengebracht en afspraken worden gemaakt over het vervolg.

Communicatie / Participatie

Bij het opstellen van de RES Herijking is regionale participatie aanvullend geweest op participatie over beleid en projecten door de deelnemende overheden om (verwarring over) dubbele participatie te voorkomen. Regionaal zijn er verschillende bijeenkomsten georganiseerd voor regionale stakeholders. Bovendien hebben



wij de concept RES Herijking en planMER ter inzage gelegd evenals de daaraan voorafgaande Nota Reikwijdte Detailniveau. Inwoners en stakeholders zijn over de RES Herijking geïnformeerd via de gemeentepagina, de website van de gemeente, de website van de provincie en op de website van de RES. Op 24 februari jl. is een bijeenkomst over de concept RES Herijking georganiseerd voor regionale stakeholders.

Tot op heden werd gesproken van de RES U16. In praktijk is U16 een onbekend begrip of regio, zowel binnen de regio als erbuiten. Dat leidde tot onduidelijkheid en verwarring. Daarom wordt in de RES Herijking gesproken van RES regio Utrecht.

Relatie met duurzaamheid / Maatschappelijk verantwoord ondernemen

De RES Herijking betreft een vitaal onderdeel van de uitvoering van het Klimaatakkoord.

Toets inclusiviteit

n.v.t.

Montfoort, 3 juni 2025

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN MONTFOORT,
de secretaris, de burgemeester,

M.H. van der Veer

mr. P.J. van Hartskamp-de Jong



RAADSBESLUIT

In de openbare vergadering van 7 juli 2025 heeft de gemeenteraad besloten:

1. De RES Herijking regio Utrecht (inclusief bijlagen) vast te stellen.

de griffier,

de voorzitter,

mr. S.G. Meijer

mr. P.J. van Hartskamp-de Jong